

MIGUEL de CERVANTES SAAVEDRA: DON KIHOT

1. V katero literarno zvrst sodi delo (tekst)? V književnost renesanse in baroka, natančneje epiko, saj je to roman.

2. Značilnosti zvrsti!

Renesansa je prevzela pojem romana od srednjega veka, iz tega izvirjao tudi nekateri tipi renesančnih romanov, njihovi motivi, ideje in oblike. Ustvarila je nove zvrsti romana, ki so postale pomembne za poznejši razvoj evropskega romanopisja.

V 13. stoletju so začele nastajati prozne predelave prvotnih viteških romanov, iz teh predelav pa se je izoblikovala nova oblika proznega viteškega romana, po izvoru in značaju še vedno zelo srednjeveška, vendar zelo priljubljena v širših bralskih krogih skozi celo 16. stoletje. Poplavo teh romanov je kasneje smešil Cervantes. Nazaj v antiko so segali renesančni pustolovsko-ljubezenski romani. Zvrst se je razmahnila, ko so sredi 16. st. postali znani antični ljubezenski romani, ta zvrst pa se je nato nadaljevala v baročnih romanih. Tipična renesančna zvrst pa je bil pastirski roman. Razvil se je na podlagi antičnega bukoličnega pesništva, zato je bil pretežno lirski, proza se je prepletala z vložnimi pesmimi, epska podlaga je bila šibka. V Franciji je nastal veliki, nedokončani roman *Astree*, ki je združil sestavine pastirskih, pustolovsko-ljubezenskih in viteških romanov v zmes, iz katere se je nato razvil baročni heroično galantni roman. Za sintezo naštetih tipov romana lahko veljata najpomembnejša renesančna romana, Rabelaisov *Gargantua in Pantagruel* ter Cervantesov *Don Kihot*.

3. Kratka vsebina (10 stavkov)!

Roman pripoveduje o obubožanem plemiču, ki je prebral toliko viteških romanov, da se mu je zaradi njih zmešalo. Odločil se je postati popotni vitez, ki je branil »nedolžne, nemočne ter preganjal krive«, s čimer naj bi dokazoval ljubezen svoji »Dulsineji Toboški«. Svoje dogodivščine je delil s kmetom, Sančem Panso, ki mu je služil kot oproda in pa konjem, ki ga je poimenoval Rosinant. V skoraj vsaki prigodi jo bolj slabo odneseta. Enkrat ju pretepejo trgovci, drugič pastirji, tretjič so problem mlini na veter, ki so v don Kihotovih očeh kot neusmiljeni velikani z gorjačo, katero vihtijo okoli sebe in še druge prigode v katerih don Kihot dokazuje svojo viteško postavo. Popotnega viteza z zvijačo spravita domov domači župnik in brivec. Tam don Kihota sreča pamet in spozna svoje čudne zablode. Streznjen in spametovan nazadnje umre.

4.+ 5. Naštej glavne osebe in jih označi (socialno, moralno, psihološko)! V kakšnih situacijah se osebe znajdejo in kako jih rešujejo?

Don Kihot je vaščan, njegovo pravo ime pa je Alonso Kihano. V času norosti se je prelevil v viteza in postal don Kihot. Bil je premožen človek in nekoč je imel tudi veliko posestvo, a kaj ko ga je večji del prodal za viteške knjige. Poleg posestva je imel tudi kmetijo. V vasi so ga imeli radi, še posebej brivec, ki ga je spravil domov in ga tako obvaroval še večjih neumnosti, ki bi jih lahko storil v svoji norosti. Kot smo že nekajkrat omenili je bil nor – mlini na veter so bili zanj brdavsci, čreda ovac je bila vojščaki, krčma je bila grad,... Rad je pomagal ljudem: zapornike je »osvobodil«, hotel je pomagati fantu – pastirju, gospe v kočiji je hotel rešiti pred razbojniki. Problem v tej pomoči je bil le v dejstvu, da je on želel pomagati, dostikrat pa je dosegel ravno nasprotno. Zavzemal se je tudi za pravico in je ukazal delodajalcu, naj da pastirju celoten delež, ki mu ga je bil dolžan. Skozi celotno delo pa je tudi ljubeč in ves čas izkazuje svojo ljubezen v besedah in dejanjih Dulcineji Toboški.

Sančo Pansa je bil kmet, ki je ne ravno po svoji volji postal don Kihotov oproda. A postal mu je zvest in ga ni zapustil, četudi ga je doma čakala žena z otroki. Morda je k temu pripomoglo tudi dejstvo, da mu je don Kihot obljubljal denar in da se je zavedal, da z njegovim »delodajalcem« ni vse v redu. Povrh dobrega srca pa se je izkazal tudi z zvitostjo. Don Kihotu je pokazal prvo kmetico, ki je prišla mimo in mu zatrdil, da je to Dulsineja. To seveda tudi ni edina izmed potegavščin, ki jih je ušpičil.

6. Oblika oz. zgradba teksta (kitice, novele, odlomki,...)!

Tekst je grajen iz epizod, to je krajši, vsebinsko zaključen vložek v večjem literarnem delu, ki za potek glavnega dejanja ni nujen. Sicer je pisano v poglavjih, vsako ima svoj naslov. Delo je prozno, torej vsebuje tudi odlomke.

7. V katero literarno obdobje bi uvrstil tekst? Ali se značilnosti literarnega obdobja kažejo tudi v tem delu? V čas renesanse.

Tekst sodi v obdobje renesanse, na katero je vplival humanizem, srednji vek in antika.

HUMANIZEM:

antropocentrizem – vse dogajanje, se vrti okrog don Kihota

senzualizem – don Kihot v bojih dokazuje ljubezen do Dulsineje Tobške

ANTIKA:

Don Kihot v delu omenja ime Helene.

SREDNJI VEK:

Na to napeljuje že tema te zgodbe in namen don Kihota, da obudi popotno viteštvo, da dokaže ljubezen svoji Dulsineji.

In pa že sam don Kihot – vitez.

8. Kakšen je jezik, slog pisanja (slogovna sredstva, s katerimi pisatelj gradi pripoved – mišljeni so dialog, pripoved, menjava časov, tropi in figure, na kakšen način je prisoten pripovedovalec,...), način ubeseditve?

Slog romana je renesančen, saj kaže na človekovo samozavest, svobodno izbiranje poti in ponos. To pa je tudi nekakšen cilj renesanse, saj gre pri njej za ponovno odkritje človeka in sveta.

V romanu najdemo pregovore, pesmi, pisma, citate,... Stilno se prepletajo dialog, pisemski, retorični in vzvišeni govor, na drugi strani pa vsakdanji govor.

9. Bistvo teksta? Poanta? Pri preživelih idejah in moralah je nesmiselno vztrajati in od časa do časa se je treba ukloniti ter upoštevati nasvet kogarkoli, ki ti želi dobro. V življenju nas ne sme voditi le ponos.

10. Tvoje osebno mnenje oz. stališče do dela – vrednotenje? Knjiga se mi je zdela izjemno dolgočasna. Na začetku je še zabavna in se njegovim doživljajem in nerodnostim še nasmejiš, a nekje na sredini knjige pa sem skoraj umrla od dolgčasa. Po mojem mnenju se je preveč ukvarjal s svojo »prelepo« Dulsinejo. Sicer pa priporočam to knjigo nespečnikom in jim zagotavljam, da bo v trenutku konec njihovih težav s spanjem 😊.

11. Nekaj stavkov o avtorju (bio- in bibliografija)!

Rodil se je leta 1547 v kraju Alcala de Henares blizu Madrida, v družini skromnega zdravnika. Služil je v hiši kardinala, postal vojak in sodeloval v bitki pri Lepantu leta 1571, v kateri je bil ranjen v roko. Leta 1575 so ga na poti v Španijo zajeli na morju pirati in ga prodali v suženjstvo v Alžir, odtod se je vrnil domov šele leta 1580. Tu se je poročil, poskusil srečo z dramami in prozo, nato je bil nakupovalni agent in izterjevalec davkov – zaradi denarnih primanjkljajev je bil tudi zaprt. Po uspehu s prvim delom Don Kihota je živel do smrti leta 1616 v Madridu kot poklicni pisatelj.

Njegovo delo obsega dramska dela, predvsem osem kratkih mediger Entremeses, novele v zbirki Zgledne novele, literarno satiro v verzih in troje romanov: pastirski roman Galatea, Don Kihot in Prigode Persila & Sigismunde. Z Don Kihotom je ustvaril prvi veliki novoveški roman.